

Realita Sovětského svazu optikou prvorepublikových intelektuálů

Bc. Jakub Moravec

Posudek vedoucího práce

Jakub Moravec si zvolil pro svoji diplomovou práci relativně střízlivé základní téma, jehož nastavení a celková koncepce se rozrostly do náročné struktury několikanásobného popisu a hodnocení. Klíčovým hlediskem hodnocení práce se tak nutně jeví posouzení jak zpracování jednotlivých úrovní úkolu, tak také schopnost autora skloubit je do kompaktního celku.

Obecně lze říci, že autor má tendenci si celé zadání, svůj úkol spíše komplikovat než zjednodušovat. Tou základní tematickou vazbou je zde v titulu zdůrazněná interpretativní realita Sovětského svazu (mocenské struktury i její ideologie), zprostředkovávaná kulturně literární elitou Československa 20. a 30. let minulého století. Moravec chápe systémové změny režimu sovětské od autoritativních k totalitním principům vlády. Od popisu prosté interpretativní reality se tak vydává na cestu popisu sekundárních výkladových rovin – proměny charakteru a principů sovětské moci jsou navázány na škálu Linzovy teoretické koncepce, stejně tak je dál rozvinuta charakteristika pojmu intelektuála a jeho veřejného vlivu, nebo třeba proměna mezistátní, diplomatické vazby mezi Československem a Sovětským svazem.

Díličí aspekty jeho práce vykazují dobrou orientaci v tématu, jistý smysl pro schéma a strukturaci úkolu, kvalitní deskriptivní práci včetně výchozí práce heuristické, snahu o důkladné a všestranné uchopení tématu.

Přesto bych se zastavil u dvou aspektů, které naznačují slabší místa práce a přístupu. Moravec dokáže postihnout podstatné faktory, ovlivňující vývoj problematiky, obtížněji ovšem aplikuje jejich vzájemnou provázanost. To můžeme sledovat jak v přístupu k jednotlivostem (hodnocení sovětského tématu v pracích českých intelektuálů), tak v obecnější rovině. Pokud vtáhne do celkové koncepce Lincovu hodnotící škálu, je to zcela správné, dokonce potřebné s ohledem na posílení politologického teoretického rámce v rámci řešení historického či kulturně historického tématu. Nicméně následné propojení této škály s dalším faktorem výzkumu, hodnocením přijímání sovětského mocenského modelu a ideologie v textech českých intelektuálů, působí poněkud strojeně a samoučelně. Děje se tak totiž nikoli kontinuálně, autor předkládá oba faktory, popis Linzovy teorie a výklad reflexivních textů čs. intelektuálů odděleně jako samostatné výzkumné plochy, které propojuje až následně, v závěrečných shrnujících pasážích textu.

Druhým problematickým faktorem je nakládání s pojmem „reality“. Jak uvedeno, základní tematickou vazbou je zde interpretativní realita Sovětského svazu vytvářená čs. intelektuály. Samo vymezení pojmu reality je v práci průběžně posouváno. Od popisu konkrétních pojmů a procesů, kdy je realita konstruována jako danost (vývoj v sovětském Rusku, poměry na intelektuální scéně). Týž pojem ale autor používá při posuzování vztahových rovin. Místy až příliš striktně a bez bližšího výkladu užívá pojmu realita (ale též realistický, racionální – nerealistický, iracionální), jako paralelní kategorizace hodnocení pozitivního či negativního vztahu toho kterého intelektuála k sovětskému Rusku. Na této škále autorovi splývá pozitivní hodnocení Sovětského svazu (ideologie, mocenského modelu) s iracionálním a negativní s racionálním uvažováním či postojem, pojem reality s politickým realismem, když názorový politický idealismus je ztotožněn s nonrealitou. (Tak se může stát, že popisy, které jsou v důsledku ideologické spřízněnosti a tím omezené rozlišovací schopnosti morálních a hodnotových kritérií bezvýhradně nadšené, jsou označovány za nerealistické. – V tomto smyslu na příklad uvede

autor komentář Marie Majerové k její návštěvě mauzolea: „Ta jantarový tvář oslňuje. Minuta, která je nám dopřána, než obejdeme rakev, abychom druhými dveřmi opustili vznešené místo, přitahuje naše zraky k podivuhodné lebce, dokonalému křišťálu, v jehož hranách spí všechny možnosti lidského ducha.“, aby na jeho základě vyhodnotil, že autorka „se nacházela naprosto mimo realitu“. – s. 102. V dané nejistotě pojetí pojmu realita pak můžeme zvažovat, zda je tím myšleno, že Majerová byla v extatickém transu, nechápala, co se jí zde předvádí, anebo její hodnocení bylo součástí univerzálně pozitivního a proto nerealistického, „*nereálného*“ hodnocení ruského obrazu.)

Práci oceňuji jako důkladně připravenou a rozpracovanou, její kvalitu snižují vytčené koncepční a interpretační nedostatky. Z formálního hlediska nemám k práci výhrady.

V celkovém hodnocení, po zvážení jejích silných i slabších stránek **doporučuji práci připustit k obhajobě s hodnocením velmi dobrá.**

V Hýskově 23. srpna 2020.

Posudek zpracoval

Prof. Mgr. Vratislav Doubek, Dr.